

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Άννα Ιορδανίδου
Αναστασία Αναστασοπούλου
Ιωάννης Γαλανόπουλος
Ιωάννης Δρυς Άννα Κόττα
Πέτρος Χαλκιάς

Γλώσσα
Ε΄ Δημοτικού

*Της γλώσσας
ρόδι και ροδάνι*

α΄ τεύχος
2ος τόμος

Α. Δασκαλάκη, 2007

Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι

α΄ τεύχος

2ος τόμος

Ενότητες 4η, 5η, 6η

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή
υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Άννα Ιορδανίδου,
*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
του Πανεπιστημίου Πατρών*
Αναστασία Αναστασοπούλου,
Εκπ/κός
Ιωάννης Γαλανόπουλος, *Εκπ/κός*
Ιωάννης Δρυς, *Εκπ/κός*
Άννα Κόττα, *Εκπ/κός*
Πέτρος Χαλικιάς, *Εκπ/κός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αθανάσιος Τριλιανός,
Καθηγητής του Πανεπ. Αθηνών
Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σχολ. σύμβ.*
Ιωάννης Ντελής-Σμυρίλιος, *Εκπ/κός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Γιώργος Πισκοπάνης,
Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους,
Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

Χρήστος Παπαρίζος,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
Πηνελόπη Παπαϊωάννου, Φιλόλογ.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Στέφανος Δασκαλάκης,
Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Αναστασία Αναστασοπούλου
Ιωάννης Γαλανόπουλος
Ιωάννης Δρυς Άννα Ιορδανίδου
Άννα Κόττα Πέτρος Χαλκιάς**

Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

**Της γλώσσας ρόδι
και ροδάνι**

**α΄ τεύχος
2ος τόμος
Ενότητες 4η, 5η, 6η**

Τα ζώα που ζουν κοντά μας

Ενότητα 4

- Περιγράφουμε ζώα
- Μιλάμε για τη συμπεριφορά των ανθρώπων προς τα ζώα
- Χρησιμοποιούμε επίθετα και μετοχές με λειτουργία επιθέτου
- Χρησιμοποιούμε σωστά τα άρθρα (οριστικά και αόριστα
- Κλίνουμε επίθετα σε -ής, -ιά, -ί και -ύς, -ιά, -ύ

Ιστορίες με ζώα

Ο Μάγκας

Πρώτη φορά
βρισκόμουν σε
βαπόρι. Η
θάλασσα μύριζε
δυνατά, ο άνεμος
φυσούσε.

Μαζί ταξίδευε όλη η οικογένεια.
Μα ιδιαίτερη γνωριμία και φιλία
είχα με το Λουκά και τις δίδυμες
Άννα και Λίζα, τα τρία μικρότερα
παιδιά του αφέντη μου. Αυτά
έρχονταν κι έπαιζαν τακτικά μαζί
μου, στην άκρη του περιβολιού της
Κηφισιάς, όπου καθόταν ο Σωτήρης
ο υπηρέτης, και όπου ήταν και το
δικό μου σπιτάκι.

Τον αφέντη μου δεν τον
πολυήξερα. Είχε φτάσει από ταξίδι
την παραμονή που φύγαμε από την

Κηφισιά, με το μεγάλο του γιο, το Μήτσο. Ως προς τις δυο κυρίες, την κυρία Βασιωτάκη και την Εύα, τη μεγάλη της κόρη, που ήταν δεκαπέντε χρονών και δεν καταδεχόταν πια παιχνίδια, σχεδόν δεν τις γνώριζα. Σπάνιες ήταν οι επισκέψεις τους στη δική μου γωνιά του κήπου και μετρημένα τα χάνδια τους.

Το βαπόρι ήταν πανηγύρι. Πολλοί οι επιβάτες, και με όλους ήμουν φίλος.

Μόνο με μια κοπέλα, νόστιμη γαλανομάτα Εγγλεζίτσα, τα χάλασα από την πρώτη μέρα.

Μα μήπως έφταιγα εγώ;

Καθόταν σε μια πάνινη καρέκλα κοντά στο Μήτσο και κουβέντιαζε μαζί του. Στο χέρι της, που τ' άφηνε και κρεμόταν απ' έξω από την καρέκλα, βαστούσε ένα άσπρο

κουρελάκι και, ενόσω μιλούσε του Μήτσου, το κουνούσε μια εμπρός και μια πίσω, αργά αργά.

Ανασηκώθηκα και ύψωσα τ' αυτιά μου. Το κουρελάκι εξακολουθούσε να πηγαινοέρχεται σαν να μου λέει:

– Και αμέ δε θα με πιάσεις ποτέ... και αμέ δε... και αμέ δε... και αμέ δε...

– Α, έτσι είναι; του φώναξα.

Μ' έναν πήδο όρμησα στο χέρι της μικρής Εγγλέζας, άρπαξα το κουρέλι, το τίναξα δυο τρεις φορές, έτσι που να βγάλω από μέσα του κάθε πνοή, και, πιάνοντας το ανάμεσα στα πόδια μου, του τράβηξα δυο δαγκωματιές και το έκανα τρία κομμάτια.

Πού να φανταστώ εγώ πως θα σηκωνόταν τέτοια επανάσταση για ένα κουρέλι που σκότωσα!

Η κοπέλα έβαλε τις φωνές σαν να την είχα προσβάλει, φώναξε πως της έσχισα το νταντελένιο της μαντίλι. Ο Μήτσος, ο Λουκάς, ο κύριος Βασιωτάκης, οι δίδυμες, όλοι σηκώθηκαν ξεφωνίζοντας: – Μάγκα! Μάγκα!

Δεν ήξερα ποιον να πρωτακούσω, σε ποιον να πρώτο τρέξω. Η κυρία Βασιωτάκη έλεγε και ξανάλεγε πως τα σκυλιά δεν είναι για συντροφιές. Μόνο η Εύα δεν είχε κουνήσει από την πλαγιαστή της καρέκλα, και γελούσε με την καρδιά της.

Σταμάτησα να συλλογιστώ πώς να ευχαριστήσω όλους, πώς να πάω μεριάς σε όλους, και τότε μ' έπιασε ο Μήτσος και μ' έδειρε.

Δεν πόνεσα πολύ. Μια δυο μπατσιές στη ράχη δεν είναι πράμα να γίνει λόγος. Μα το φιλότιμό μου

πειράχτηκε πολύ, γιατί το Μήτσο δεν τον γνώριζα ακόμα αρκετά, ώστε να παραδεχθώ από εκείνον τέτοιες ελευθερίες απέναντι μου.

Θύμωσα κι εγώ. Κακιωμένος με όλους, αρνήθηκα να πάω στη γαλανομάτα Εγγλεζίτσα, που, μετανιωμένη τώρα, με ξαναφώναζε κοντά της. Δε μ' αρέσουν οι άνθρωποι που ανακατώνονται στις δουλειές των άλλων, κι εννοούσα να της το αποδείξω.

Πηνελόπη Δέλτα, *Ο Μάγκας*,
εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»,
Αθήνα, 1935

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιος είναι ο Μάγκας; Ποια είναι η Εγγλεζίτσα;

- Ποιες πληροφορίες δίνει το κείμενο για τα πρόσωπα της ιστορίας;

- ⇒ Μήτσος
- ⇒ Λουκάς
- ⇒ Άννα και Λίζα
- ⇒ Εύα

Μέσα στο κείμενο περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του Μάγκα σαν να ήταν άνθρωπος. Όταν λέμε τα «χαρακτηριστικά» κάποιου, εννοούμε την εξωτερική εμφάνιση, αλλά και τα προτερήματά του, τα ελαττώματά του, τις συνήθειες του, τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρεται. Όταν θέλουμε να χαρακτηρίσουμε κάποιον, χρησιμοποιούμε συχνά επίθετα.

**Πολλές φορές, για να
περιγράψουμε τα προτερήματα
κάποιου, λέμε ότι είναι:**

**ήρεμος, έξυπνος, ευγενικός,
ανεξάρτητος, συναισθηματικός,
ευαίσθητος, ακούραστος, εύθυμος,
ακίνδυνος, παιχνιδιάρης,
υπεύθυνος, υποχωρητικός,
ευχάριστος, τίμιος, δίκαιος, καλός,
προσεκτικός, αστείος, αυθόρμητος,
σοβαρός, αγαπητός, πιστός,
πρόθυμος, ζεστός, τολμηρός,
γενναίος, φιλήσυχος, βολικός**

**Όταν θέλουμε να μιλήσουμε για τα
ελαττώματα κάποιου, λέμε πως
είναι:**

**επιπόλαιος, ζαβολιάρης,
δυσάρεστος, ψυχρός, σαχλός,**

**δειλός, μαρτυριάρης, νευρικός,
φιλοπόλεμος, φωνακλάς, ζηλιάρης,
άδικος, κακός, αφελής, πονηρός,
ύπουλος, αγενής, ευέξαπτος,
εκδικητικός, αναίσθητος, τεμπέλης,
επικίνδυνος, κατσούφης,
ιδιότροπος, απρόσεκτος, άγριος,
αργοκίνητος, απρόσεκτος,
πεισματάρης, ανυποχώρητος,
εύθικτος**

**Εκτός από τα επίθετα,
χρησιμοποιούμε και μετοχές με
λειτουργία επιθέτου:**

**δυστυχισμένος, ευτυχισμένος,
θλιμμένος, λυπημένος,
παραπονεμένος, στενοχωρημένος,
χαρούμενος (από το ρήμα *χαίρομαι*,
μετοχή *χαιρούμενος*)**

Οι μετοχές, όπως ξέρουμε, προέρχονται από ρήματα, αλλά ορισμένες από αυτές, όπως οι παραπάνω, χρησιμοποιούνται ως επίθετα. Μπορείτε να καταλάβετε τη διαφορά από το παράδειγμα:
Η γιαγιά ήταν αγαπημένη από όλους. (Την αγαπούσαν όλοι.)
μετοχή
Η αγαπημένη μου γιαγιά, μετοχή
ως επίθετο
Όταν η μετοχή χρησιμοποιείται ως επίθετο, τότε σχηματίζει και επίρρημα, π.χ.
Ζούσαμε αγαπημένα.

2. Γράψτε στο τετράδιο σας την περιγραφή του Μάγκα με βάση τα στοιχεία που περιέχει η εικόνα και το κείμενο και χρησιμοποιώντας όσο το δυνατόν περισσότερα επίθετα. Πρέπει να αναφέρετε:

- Όνομα
- Εξωτερική εμφάνιση
- Προτερήματα και ελαττώματα
- Συνήθειες

Με τη φαντασία σας συμπληρώστε τα στοιχεία που λείπουν και γράψτε με τον ίδιο τρόπο την περιγραφή του Μήτσου.

Όταν περιγράφουμε το χαρακτήρα κάποιου, συχνά αναφέρουμε πώς σχηματίσαμε την άποψη μας. Έτσι, όταν γράφουμε «Ο Μάγκας είναι παιχνιδιάρης» ή «Το παιχνίδι αρέσει πολύ στο Μάγκα και δε χάνει ευκαιρία...», λέμε γιατί βγάλαμε αυτό το συμπέρασμα. Τότε χρησιμοποιούμε τις προτάσεις που ξεκινούν με τις λέξεις γιατί και επειδή και ονομάζονται αιτιολογικές προτάσεις.

• Καταλαβαίνουμε ότι ο Μάγκας είναι παιχνιδιάρης γιατί

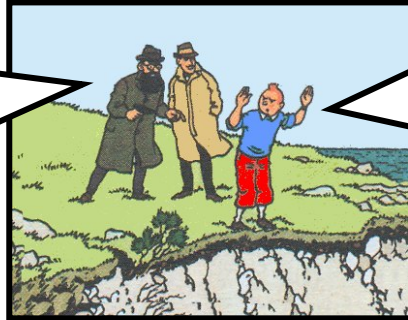
3. Χρησιμοποιήστε τα σημεία του κειμένου από όπου πήρατε τις πληροφορίες σας για το χαρακτήρα του Μάγκα και αιτιολογήστε με τον ίδιο τρόπο τους χαρακτηρισμούς σας.

Ο Τεντέν και ο Μιλού

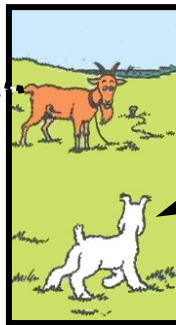
Τεντέν!... Θα τον σκοτώσουν!... Πώς να τον γλιτώσω;...

Εμπρός, πήδα!...

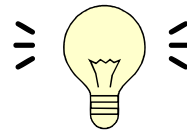

Για να φανεί σαν ατύχημα, έτσι;

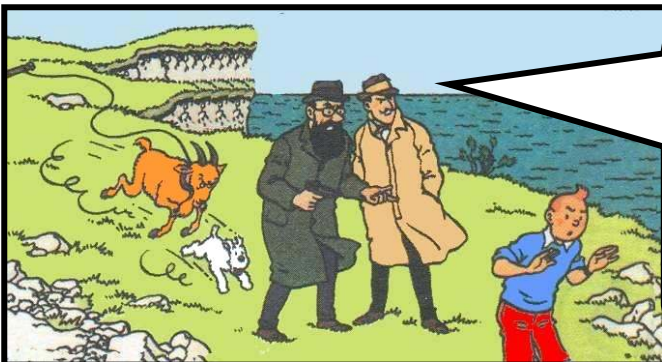
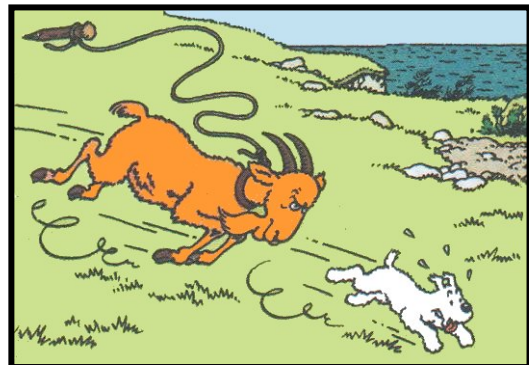
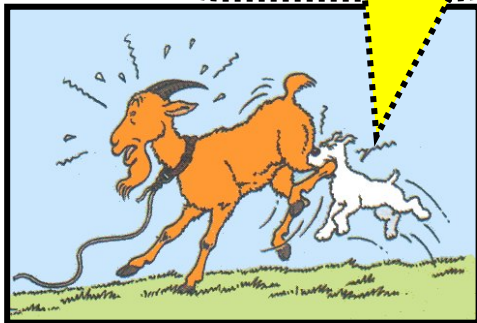
Μπε-ε-ε-ε...

Ιδέα

ΑΓΚΝΝ!

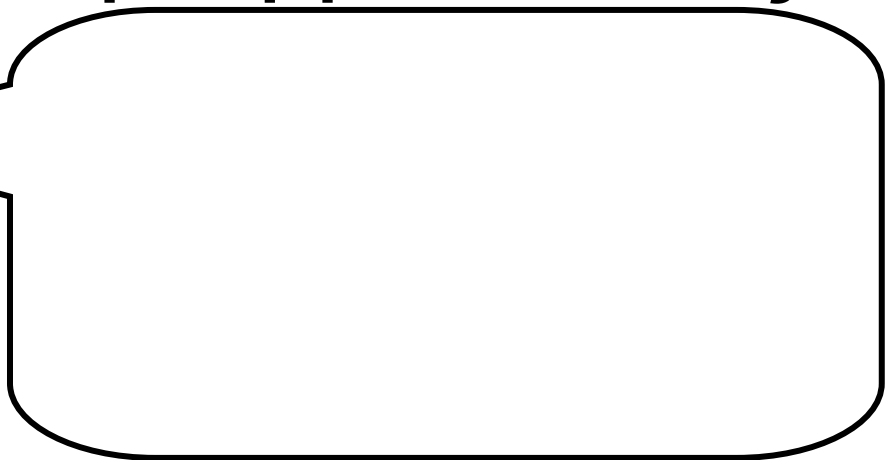
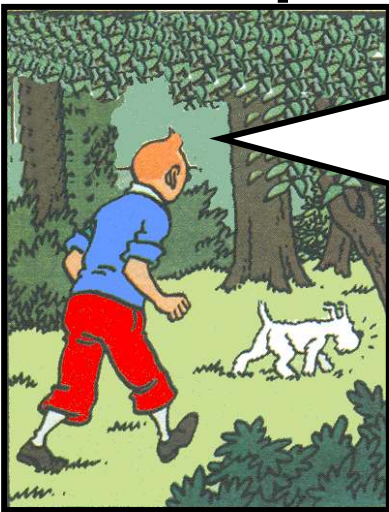
Θα πηδήσεις επιτέλους;...
Θα μετρήσω ως το τρία!.. Ένα!..

Ο Μιλού είναι το αγαπημένο σκυλάκι του Τεντέν, του διάσημου ντετέκτιβ. Εδώ βλέπετε πώς το έξυπνο σκυλάκι σώζει το αφεντικό του. Μπορείτε να περιγράψετε με μια ιστοριούλα αυτά που συμβαίνουν στις εικόνες

Το πανέξυπνο σκυλάκι όμως, εκτός από βοηθός του ντετέκτιβ, παραμένει σκυλάκι. Δείτε τι συμβαίνει στην επόμενη ιστορία:

Τα λόγια λείπουν από τις εικόνες μας. Συμπληρώστε τα «συννεφάκια» με τη φαντασία σας.

Τα χαρακτηριστικά των ζώων

Μέγεθος:	Μεσαίο
Ύψος:	30-41 εκ.
Βάρος:	18-25 κ.
Διάρκεια Ζωής:	8-10 χρόνια

Το σκυλάκι που βλέπετε ανήκει σε μια ράτσα που ονομάζεται **μπουλντόγκ**.

Το όνομα του είναι σύνθετη λέξη και σημαίνει στα αγγλικά: ο σκύλος που μοιάζει με ταύρο.

Ας δούμε τώρα μερικά στοιχεία γι' αυτά τα σκυλιά.

Χαρακτήρας: Τα μπουλντόγκ είναι ήρεμα και ευγενικά σκυλιά που έχουν καλή σχέση με τον καθένα. Είναι υπομονετικά και αγαπάνε τα παιδιά, παρ' όλο που δεν παίζουν

μαζί τους με τις ώρες. Επίσης, τα μπουλντόγκ τα πηγαίνουν καλά με τα άλλα ζώα, και με τις γάτες ακόμη. Είναι περισσότερο παρατηρητές παρά προστάτες της περιουσίας. Πρέπει η εκπαίδευση τους να γίνεται από νωρίς.

Εμφάνιση: Το τρίχωμα τους είναι κοντό και απαλό. Το συναντάμε σε όλα τα χρώματα και τους συνδυασμούς, εκτός του μαύρου. Τα πιο συνηθισμένα χρώματα είναι το καστανό κόκκινο, το πυρρόξανθο και το σταχτί.

Καλλωπισμός και άσκηση: Τα μπουλντόγκ έχουν ανάγκη μόνο από ένα γρήγορο βούρτσισμα μία φορά την εβδομάδα. Οι ζάρες στο πρόσωπο και τη μύτη, καθώς επίσης στην περιοχή γύρω από τη μουσούδα, χρειάζονται καθαρίσμα συχνά. Τους αρέσει η

καθιστική ζωή. Οπότε, μία βόλτα τη μέρα γύρω από το τετράγωνο θεωρείται αρκετή άσκηση για εκείνα.

www.zoofilia.gr (διασκευή)

1. Παραπάνω έχουμε την επιστημονική περιγραφή του «μπουλντόγκ». Περιγράψτε με το δικό σας τρόπο το αγαπημένο σας ζώο ή ένα από αυτά που συνήθως ζουν μαζί με τους ανθρώπους. Πρέπει να αναφέρετε:

- Ποιο είναι το όνομά του
- Πότε και πώς το απέκτησα
- Πώς είναι (εξωτερική περιγραφή)
- Πώς περνάω μαζί του
- Τι νιώθω γι' αυτό
- Ένα περιστατικό από τη ζωή μου μαζί του που ήταν σημαντικό
- Συναισθήματα και σκέψεις μου γι' αυτό το περιστατικό

2. Υπογραμμίστε τα επίθετα του κειμένου και γράψτε τα στα τρία γένη:

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ήρεμος	ήρεμη	ήρεμο

3. Θυμάστε πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ής που δηλώνουν χρώμα, όπως σταχτής; Συμπληρώστε ό,τι λείπει:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομα- στική	(ο) σταχτής	(οι)
Γενική	(του) σταχτιού / σταχτή	(των)
Αιτιατική	(το)	(τους) σταχτιούς
Κλητική	σταχτή	σταχτιοί

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομα- στική	(η)	(οι)
Γενική	(της)	(των) σταχτιών
Αιτιατική	(τη) σταχτιά	(τις)
Κλητική	σταχτιά	σταχτιές

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομα- στική	(το)	(τα) σταχτιά
Γενική	(του) σταχτιού	(των)
Αιτιατική	(το)	(τα) σταχτιά
Κλητική	σταχτί	

Πολλές φορές, όταν μιλάμε, χρησιμοποιούμε αυτά τα επίθετα σαν να ήταν άκλιτα, με κατάληξη σε -ί, π.χ. ο θαλασσί φιόγκος, του θαλασσί φιόγκου, οι θαλασσί φιόγκοι, η θαλασσί φούστα, της θαλασσί φούστας, τη θαλασσί φούστα, οι θαλασσί φούστες κτλ. Αυτό συμβαίνει γιατί χρησιμοποιούμε συχνά το επίθετο σε -ί ως ουσιαστικό για να δηλώσουμε το χρώμα, π.χ. το θαλασσί σου πάει πολύ.

3. Ξεκινώντας από την απλή πρόταση «Ο σκύλος παίζει με το γατάκι, «φτιάξτε μια αστεία ιστοριούλα στο τετράδιο σας με όσο πιο πολλά επίθετα σε -ής μπορείτε:

Ο κανελ___ σκύλος παίζει με το σταχτ___ γατάκι πάνω στην κεραμιδ___ σκεπή. Το γατάκι φοράει ένα βυσσιν ___ φιόγκο.

«Αγάπες... με ουρά»

Η μαμά μου είναι γατόφιλη, δηλαδή ανήκει σ' εκείνη την τάξη των ανθρώπων που προτιμούν τις γάτες από τους σκύλους. Εμένα, αν με ρωτήσεις, μ' αρέσουν περισσότερο οι σκύλοι. Όταν αγριεύουν, σου δίνουν μια ντόμπρα δαγκωνιά κι όχι εκείνες τις ύπουλες γατίσιες νυχιές, που δεν αποκλείεται να συνοδεύονται ΚΑΙ από δαγκωνιά! Διότι, βεβαίως, άλλη χάρη έχει του σκύλου. Η δαγκωνιά λέω. Πάει και τελείωσε.

Η μαμά, όμως, από τότε που έχασε το σκυλί ΤΗΣ – και πάνε πάρα πολλά χρόνια από τότε, γιατί το έχασε όταν ήταν δώδεκα χρονώ – , από τότε, λέω, δεν εννοεί να αγαπήσει άλλο σκυλί, και όλη την αγάπη της τη δίνει στις γάτες. Και

όχι σε όλες, παρακαλώ, αλλά ΣΤΗ γάτα, που είναι κάθε φορά, βέβαια, η γάτα ΤΗΣ.

Εδώ θα πρέπει να πω πως δεν μπορείς να θεωρείς εσύ μια γάτα για δικιά σου, γιατί γενικά αυτά τα πλάσματα είναι μονόχνοτα κι ανεξάρτητα, και δε θέλουν ν' ανήκουν σε κανέναν παρά στον εαυτό τους. Μόνο μερικές φορές – κι αυτό σπάνια – συμβαίνει να

δεθούν με κάποιον άνθρωπο, αλλά και τότε είναι γιατί τον διάλεξαν αποκλειστικά εκείνες.

**Βούλα Μάστορη,
Αγάπες... με ουρά,
εκδ. Πατάκη,
Αθήνα, 1999**

Οι δύο φίλοι

Ο σκύλος λέει της γάτας:
Τα νύχια σου ετοιμάζεις,
φυσάς και καμπουριάζεις.
Μα τι έχεις και θυμώνεις;
Ως τότε οι τσακωμοί;
Κι εκείνη: Μη ζυγώνεις,
Σε σκίζω στη στιγμή.

Για στάσου, λέει ο σκύλος,
δε θέλεις να είμαι φίλος;
και κούναε την ουρά...
Τρωγόμαστε βδομάδες
παίρνεις και δίνεις ξύλο.
Ας πάψουν οι καβγάδες
και δέξου με για φίλο.

Δε σκέφτηκες κομμάτι
Πως απ' την γκρίνια αυτή
θα μείνω μ' ένα μάτι
θα μείνεις μ' ένα αυτί;

Η γάτα με ησυχία
το πόδι κατεβάζει,
του σκύλου η ομιλία
σε συλλογή τη βάζει.

Ήταν εχθροί, φιλιώσαν.
Ξεχάσαν τι είχε γίνει
Συντρόφεψαν. Ειρήνη.

Βλέπω καλά; Έχει χάζι,
το αφεντικό φωνάζει.
Ποιοι να 'ναι οι δυο κει κάτω
που τρώνε στο ίδιο πιάτο;

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

1. Στα δύο παραπάνω κείμενα
βρείτε τις προτάσεις που
αναφέρουν τα ιδιαίτερα
γνωρίσματα του σκύλου και της
γάτας (το «χαρακτήρα» τους και τη
συμπεριφορά τους) και τις σχέσεις
μεταξύ τους.

σκύλοι	γάτες
Όταν αγριεύουν, σου δίνουν μια ντόμπρα δαγκωνιά.	Όταν αγριεύουν, σου δίνουν ύπουλες νυχιές.

2. Διαβάστε μεγαλόφωνα το ποίημα με διαφορετικό χρωματισμό κάθε φορά, τότε χαρούμενο, τότε λυπημένο, τότε σοβαρό, τότε αστείο κτλ.

3. Φανταστείτε και γράψτε ένα διάλογο μεταξύ ενός σκύλου και μιας γάτας, όπως αυτός που διαβάσατε στο ποίημα. Μπορείτε να βρείτε λέξεις με ομοιοκαταληξία;

Σκύλος:

Με τα νύχια σου το χαλί

κουρελιάζεις,

Τι έχεις και νευριάζεις;

Γάτα:

.....

Σκύλος:

.....

Γάτα:

.....

4. Θυμάστε πώς κλίνονται τα επίθετα σε –ύς, όπως μακρύς; Συμπληρώστε ό,τι λείπει:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομα- στική	(ο) μακρύς	(οι) μακριοί
Γενική	(του)	(των)
Αιτιατική	(το)	(τους)
Κλητική	μακρύ	μακριοί

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομα- στική	(η)	(οι) μακριές
Γενική	(της) μακριάς	(των) μακριών
Αιτιατική	(τη)	(τις)
Κλητική	μακριά	μακριές

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομα- στική	(το)	(τα) μακριά
Γενική	(του)	(των)
Αιτιατική	(το)	(τα)
Κλητική	μακρύ	μακριά

**Χρησιμοποιήστε το επίθετο αυτό
(και όσα άλλα νομίζετε ότι
ταιριάζουν) για να μεγαλώσετε την
παρακάτω πρόταση:**

Η γάτα κούναγε την ουρά.

Η γάτα κούναγε τη μακριά ουρά της.

**Η γάτα κούναγε με
..... χάρη τη μακριά
καιουρά της.**

Τα ζώα της εξοχής

1. Στο κείμενο που ακολουθεί να βάλετε τις παραγράφους στη

σωστή τους σειρά, συμπληρώνοντας στο κενό κουτάκι τον αριθμό που πρέπει. Υπογραμμίστε τις λέξεις που σας βοήθησαν να βρείτε τη σωστή σειρά.

Όλη την ώρα που τρώγαμε το βραδινό μας, αυτό βέλαζε, κι ο πατέρας μου αγρίευε.

– Αύριο θα πάει στο χασάπη! είπε θυμωμένος. Δεν πρόκειται να μας αφήσει να κλείσουμε μάτι όλη τη νύχτα!

Έπειτα το βάλαμε στην πίσω αυλή. Μόλις το αφήναμε μόνο του, βέλαζε συνέχεια και σου έκαιγε την καρδιά. Μόνο όταν το

χάιδεues και το έπαιρνες αγκαλιά σταματούσε.

– Θέλει να αισθάνεται τη ζεστασιά σου, νομίζει πως είναι η μάνα του, είπε η μητέρα μου.

Πέρασα όλη τη μέρα μαζί του.

Έλα όμως που ήρθε και η νύχτα...

Εκείνο το βράδυ δεν μπορούσα να ηρεμήσω. Σηκώθηκα, και στις μύτες των ποδιών κατέβηκα τη σκάλα. Βγήκα απ' την κουζίνα στην πίσω αυλή. Πήρα το κατσικάκι, άνοιξα την πόρτα του αυτοκινήτου, το έβαλα μέσα, μπήκα κι εγώ. Το αγκάλιασα και κοιμηθήκαμε εκεί, μαζί, όλη τη νύχτα.

Παραμονές του Πάσχα μάς φέρανε δώρο από ένα χωριό ένα υπέροχο μικρό κατσικάκι.

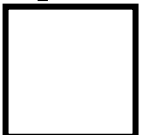
– Τι θα το κάνουμε τώρα αυτό; έλεγε απελπισμένη η μαμά μου.

1

**Ο πατέρας μου είχε καλή καρδιά.
Έτσι, το σπίτι μας απέκτησε
τώρα ένα κατσικάκι. Όταν, πολύ
σπάνια, πηγαίναμε καμιά
εκδρομή όλοι μαζί, εγώ
καθόμουνά πίσω στο αυτοκίνητο
με το κατσικάκι μου αγκαλιά, σαν
να 'τανε σκυλάκι. «Είμαστε η
ποιμενική ασυμφωνία» έλεγε ο
πατέρας μου.**

**Σοφία Ζαραμπούκα,
Φίλοι φίλοι καρδιοφίλοι, Ολίνος,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995**

**Διαβάστε το παρακάτω κείμενο
παρατηρώντας προσεκτικά τις
υπογραμμισμένες λέξεις και τις
εικόνες:**

Η φίλη μου η Βασιλική συχνά
πηγαίνει στο χωριό της. Εκεί μένει
η γιαγιά της, σ' ένα σπίτι με μεγάλο
περιβόλι γύρω του. Στο περιβόλι
υπάρχουν πολλών ειδών ζώα,
γάτες, σκύλοι, κατσίκες και κότες.
Της Βασιλικής της αρέσει να τα
φροντίζει και να παίζει μαζί τους.
Πιο πολύ όμως τρελαίνεται για το
καφετί σκυλάκι, το Φοξ, το
φύλακα άγγελο του αγροκτήματος
της γιαγιάς της. Ο Φοξ, μόλις βλέπει
τη Βασιλική, κουνάει την ουρά του
και τρέχει κοντά της. Χοροπηδάει
γύρω της και της γλείφει τα
παπούτσια της. Όσο καιρό μένει
εκεί, κοιμάται έξω από το παραθύρι
της. Αχ! Πόσο θα ήθελα να έχω κι
εγώ ένα σκυλάκι που να το
αγαπάω και να με αγαπάει.

Καταλαβαίνετε τη διαφορά ανάμεσα στις φράσεις;

η φίλη μου η Βασιλική

το καφετί σκυλάκι

ένα σκυλάκι

Τα *η*, *το* είναι οριστικά άρθρα.

Το *ένα* είναι αόριστο άρθρο.

Το οριστικό άρθρο το χρησιμοποιούμε για να μιλήσουμε για κάτι συγκεκριμένο, που είναι γνωστό, ενώ το αόριστο το χρησιμοποιούμε όταν δεν είναι ακόμα γνωστό. Προσέξτε τη διαφορά: *Είδα ένα σκυλάκι* (κάποιο σκυλάκι, άγνωστο, που δεν το γνώριζα από πριν) *στο δρόμο. Το σκυλάκι αυτό* (που τώρα είναι συγκεκριμένο, γνωστό)...

2. Στο αγρόκτημα τα ζώα έχουν ένα μεγάλο εχθρό, το λύκο.

Διαβάστε το παρακάτω κείμενο και συμπληρώστε τα κενά με το οριστικό ή το αόριστο άρθρο που ταιριάζει:

_____ κατσίκα απομακρύνθηκε _____ μέρα από το κοπάδι της, χωρίς να το καταλάβει, και βρέθηκε ανάμεσα σε μερικούς θάμνους. Ξαφνικά, μέσα από _____ θάμνο ξεφυτρώνει _____ λύκος.

_____ κατσίκα τρόμαξε τόσο πολύ, που έμεινε ακίνητη, γιατί είχαν παραλύσει _____ πόδια της. Φοβήθηκε πως ήρθε _____ τελευταία της στιγμή. _____ λύκος θα έπεφτε πάνω της και... Όμως _____ λύκος δεν κουνήθηκε από τη θέση του...

Αισώπου Μύθοι

3. Γράψτε στο τετράδιό σας τη δική σας συνέχεια στο μύθο, βάζοντας να παίρνουν μέρος στην ιστορία και οι άνθρωποι του αγροκτήματος, που θα προσπαθούν να βοηθήσουν την κατσίκά να γλιτώσει από το λύκο.

4. Στο επόμενο τεύχος της εφημερίδας του σχολείου θα υπάρχει αφιέρωμα στη ζωή στο αγρόκτημα.

Ας πούμε ότι αποφασίζετε με τους συμμαθητές σας να επισκεφτείτε ένα αγρόκτημα και να συλλέξετε πληροφορίες για την εφημερίδα σας. Από πριν χωρίζεστε σε τρεις ομάδες, που η καθεμιά θα έχει το δικό της ρόλο.

Ομάδα Α: Συζητάτε με τους ανθρώπους του αγροκτήματος και συλλέγετε πληροφορίες για την κοινή ζωή ανθρώπων – ζώων. Με την επιστροφή σας στο σχολείο, ως νέοι δημοσιογράφοι γράφετε και δημοσιεύετε στην εφημερίδα του σχολείου σας ένα άρθρο με τίτλο: Μια διαφορετική ζωή για τα κατοικίδια.

Ομάδα Β: Ο άνθρωπος που φροντίζει τα ζώα στο αγρόκτημα κάνει μια πολύ δύσκολη και κουραστική δουλειά. Παίρνετε συνέντευξη από αυτόν. Γράψτε τις ερωτήσεις που θα θέλατε να του κάνετε. Εσείς τι κρίνετε σημαντικό και ενδιαφέρον να τον ρωτήσετε; Για παράδειγμα:

- *Πώς είναι η ζωή στο αγρόκτημα;*
- *Τι ώρα πρέπει να ξυπνήσετε για να αρχίσετε τις δουλειές;*
- *Γιατί λένε ότι η ζωή του αγρότη είναι δύσκολη;*

Ομάδα Γ: Πηγαίνοντας στο αγρόκτημα, βλέπετε τα ζώα που ζουν εκεί και παρατηρείτε την καθημερινή ζωή τους αλλά και τη συμπεριφορά τους. Επιστρέφοντας γράψτε μια φανταστική ιστορία με πρωταγωνιστή ένα ζώο του αγροκτήματος που σας κίνησε πιο πολύ το ενδιαφέρον. Με αυτή την ιστορία θα κλείσετε το αφιέρωμα της εφημερίδας σας για το αγρόκτημα.

Επίθετα που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

**αγελαδινός, ανθεκτικός,
γαλακτοκομικός, δυνατός,
εξημερωμένος, επιθετικός, ζωηρός,
ήρεμος, θηλυκός, θρεπτικός,
κατσικίσιος, κουραστικός,
νόστιμος, παραγωγικός, πρόβειος,
υγιεινός, χοιρινός κ.ά.**

4

**Μαθαίνω περισσότερα
για τα ζώα που ζουν κοντά μας**

**Δημόπουλος Ντίνος, *Ο Βάνκα και
τα αδέσποτα*, εκδ. Καστανιώτη,
Αθήνα, 2000.**

**«Ζώα», *Ερευνώ και ανακαλύπτω*,
ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1999.**

***Ζώα του χωριού*, εκδ. Στρατίκη,
Αθήνα, χ.χ.**

**Κέσνερ Έριχ, *Η συνέλευση των
ζώων*, μετάφρ. Ε. Τορόση, εκδ.
Πατάκη, Αθήνα, 2002.**

**Langley Andrew – Sterry Paul,
*Ρωτώ και μαθαίνω για φυτά και
ζώα*, μετάφρ. Α. Εμμανουηλίδου,
εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002.**

**Οι φίλοι μας τα ζώα, σειρά Βιβλίων
από τις εκδ. Καστανιώτη.**

**Παμπούδη Παυλίνα, 15 και 1/2 ή
κάπως περίεργα παραμύθια, εκδ.
Κέδρος, Αθήνα, 1999.**

**Πλασσαρά Κατερίνα, Τα ελληνικά
ζώα που χάνονται – άλογα,
σκύλοι, αγροτικά, εκδ. Ζήτηρος,
Αθήνα, 2004**

**Φίλντιση Σοφία, Ο Αράπης, εκδ.
Πατάκη, Αθήνα, 2000.**

**www.anthropos.gr
www.zoofilia.gr**

**Ανθολόγιο: Τζ. Λόντον, Ένας σκύ-
λος σωτήρας, 1ος τόμος, σελ. 108**

**P. Νταλ, Η καρδιά ενός ποντικού,
2ος τόμος, σελ. 106**

**Ε. Τριβιζάς, Η θλιμμένη αγελάδα,
6ος τόμος, σελ. 104**

17η Νοέμβρη

Ενότητα 5

ΤΑ ΝΕΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Πολυτεχνείο '73
Ο φακός της Ιστορίας
ΔΕΥΤΕΡΑ 17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003

Στις 03.03 του Σαββάτου 17 Νοεμβρίου 1973 το τανκς ρίχνει την κεντρική πύλη του Πολυτεχνείου, τσαλαπατώντας τους διαδηλωτές που ήταν σκαρφαλωμένοι πάνω της και τραγουδούσαν τον Εθνικό Ύμνο.

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου ήταν η πιο μαζική πράξη αντίστασης του λαού κατά της στρατιωτικής δικτατορίας και είναι πρώτα από

όλα έργο των φοιτητών και των νέων. Τα τανκς που γκρέμισαν την κεντρική πύλη του Πολυτεχνείου είχαν πριν από 6 1/2 χρόνια καταπατήσει το κοινοβουλευτικό καθεστώς στην Ελλάδα και τον Ιούλιο του 1974 τσαλάκωσαν την Κυπριακή Δημοκρατία.

Η στρατιωτική δικτατορία κατήργησε αμέσως τη βουλή, την κυβέρνηση και τις εκλογές, τα ανθρώπινα και τα πολιτικά δικαιώματα της ελευθερίας του τύπου, του συνδικαλισμού, της δικαιοσύνης και τα μετέτρεψε σε αδικήματα.

**εφημερίδα *Τα Νέα*,
17 Νοεμβρίου 2003**

**Διαβάστε από το *Ανθολόγιο*:
Η εξέγερση, της Μαργαρίτας
Λυμπεράκη, 5ος τόμος, σελ. 108.**

• Αφού πραγματοποιήσετε τις δραστηριότητες που σας προτείνει το Ανθολόγιο, μπορείτε να πάρετε ιδέες από την παραπάνω φωτογραφία και το κείμενο και να φτιάξετε ένα πρωτοσέλιδο για τη δική σας εφημερίδα. Οι τίτλοι των άρθρων σας, το φωτογραφικό υλικό ή η δική σας εικονογράφηση είναι απαραίτητα στοιχεία για το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας σας.

Τριήμερο στα κάγκελα

Σε μια στιγμή παραμερίζει το πλήθος. Μαζί του κι εμείς. Παραμερίζουμε για να περάσει μια εικόνα ζωής, νιογέννητη κι αυτή, φερμένη όμως από πολύ παλιά παραμύθια:

Ένας άντρας – ο πατέρας πρέπει να είναι – και στο σβέρκο του καθισμένο ένα μικρό παιδί. Πολύ μικρό. Περνούν αμίλητοι ανάμεσα

μας και το παιδί από ψηλά, μ' ένα πρόσωπο σοβαρό, κοιτάζει όλους μας αμίλητο κουνώντας με το χέρι του ένα χάρτινο σημαιάκι. Πού βρέθηκε τέτοια ώρα το παιδί; Πού βρέθηκε το σημαιάκι; Τα παιδιά τέτοια ώρα κοιμούνται. Τα σημαιάκια τέτοια ώρα είναι θαμμένα σε μπαούλα περιμένοντας κάποια εθνική γιορτή για να βγουν και να κρατηθούν από παιδικά χέρια.

Υποδεχόμαστε σιωπηλοί τη νέα ζωή που περνάει ανάμεσα μας.

Να γονατίσουμε πρέπει.

Να σκύψουμε τα κεφάλια μας πρέπει στη νέα ζωή.

Παραμερίζουμε μόνο. Και σωπαίνουμε. Και το παιδί προχωράει πιο πάνω, όλο πιο πάνω, και το αυλάκι που ανοίγει πίσω του ξανακλείνει.

Τώρα το παιδί φαντάζει από
μακριά σαν να πορεύεται μοναχό
του πάνω απ' τα κεφάλια μας, σαν
να ξανάγινε το θαύμα λες, και
περπατάει πάνω στα κύματα το
παιδί, έπειτα από τόσους αιώνες,
δίχως να βουλιάζει.

Ώρα μεσάνυχτα.

Σείεται η γη απ' άκρα σ' άκρα.
Τρίζουν τα παράθυρα.
Παραβιάζονται οι πόρτες. Όχι! Δεν
είναι οχλοβοή. Είναι φωνές
καθαρές. Δεν είναι όχλος. Δεν είναι
βουητό. Είναι απόσταγμα γνώσης
αιώνων, που τη ζύμωσαν οι
άνθρωποι μέσα σε μπουντρούμια
και σε κρυφά σχολειά.

Χάνομαι προς τα αριστερά.
Άλλος κόσμος στριμώνχεται εδώ.
Κάποιοι κουβαλάνε θεόρατα
πανέρια γεμάτα τρόφιμα. Για τα

**παιδιά. Για την καρδιά την
πολιορκημένη.**

**Φώντας Κονδύλης,
Τριήμερο στα κάγκελα,
εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1987**

- Είναι απόσταγμα γνώσης αιώνων, που τη ζύμωσαν οι άνθρωποι μέσα σε μπουντρούμια και σε κρυφά σχολειά» λέει ο Φώντας Κονδύλης. Τι εννοεί κατά τη γνώμη σας;
- Αν γινόταν και συναντούσατε αυτό το παιδί τότε (ή τώρα, που θα είναι μεγάλος άνθρωπος), τι θα το ρωτούσατε;
- Συζητήστε τις εντυπώσεις σας ακούγοντας την κασέτα με τα ηχογραφημένα ντοκουμέντα από το ραδιοφωνικό σταθμό του Πολυτεχνείου.

Μικρός τύμβος

Δίχως τουφέκι και σπαθί, με τον
ήλιο στο μέτωπο,
υπήρξατε ήρωες και ποιητές μαζί.
Είστε το Ποίημα.

Απλώνοντας το χέρι μου δε φτάνει
ως εκεί
που ωραία λουλούδια σε υψηλό
λειμώνα* τις μορφές σας
λιτανεύει ο αέρας της αρετής. Ω
παιδιά μου,
μπροστά σ' αυτό το Ποίημα μετράει
μόνο η σιωπή.

Νικηφόρος Βρεττάκος

*λειμώνας: λιβάδι, βοσκοτόπι

Άγνωστος αγωνιστής

Η σφαίρα που σε σκότωσε
πέρασε δίπλα από την καρδιά μου,
δίπλα απ' την καρδιά μου έπεσες
νεκρός,
δίπλα απ' την καρδιά μου σ' έθαψαν,
απάνω στον τάφο σου χτυπά.

Κώστας Μάντης

Κοίτα με στα μάτια

Κοίτα με στα μάτια κι έλα πιο κοντά,
άγια μου καρδιά κι αγαπημένη,
άκουσα κι απόψε πόρτα να χτυπά
πέτρες θα κυλάν οι πεθαμένοι.

Πώς να το ξεχάσω κείνο το παιδί
στο περιβολάκι τ' Αϊ-Νικόλα,
έπινε τον ήλιο σαν χλωρό κλαδί
πριν το θυμηθούν τα πολυβόλα.

Κοίτα με στα μάτια και με το σουγιά
πάρε απ' τη φλέβα μου μελάνι
γράψε τ' όνομα του στην
αστροφεγγιά
χέρι φονικό να μην το φτάνει.

Πού είσαι, Πέτρο; Πού είσαι, Γιάννη;
Στου κάτω κόσμου το σιντριβάνι.
Νεράκι πίνω να λησμονήσω.
Γύρισε πίσω. Γύρισε πίσω.

Νίκος Γκάτσος

- Πώς καταλαβαίνετε το στίχο: «μπροστά σ' αυτό το Ποίημα μετράει μόνο η σιωπή»;
- Με ποιες λέξεις ή φράσεις δηλώνεται στα ποιήματα ότι οι φοιτητές ήταν άοπλοι;

- Ποιες εικόνες χρησιμοποιούν οι ποιητές; Περιγράψτε τες με δικά σας λόγια.
- Με θέμα «Η νύχτα της 17ης Νοέμβρη 1973», ζωγραφίστε ή χρησιμοποιήστε την τεχνική του κολλάζ φτιάχνοντας το δικό σας έργο.

Ο Φωκίων ήταν ελάφι

– Εμείς ξεκινήσαμε!

Ο Λευτέρης – ναι – ήταν περήφανος.

– Εμείς ξεκινήσαμε! ξανάπτε. Κι άρχισαν να τρέμουν τα φίδια κι οι σαύρες απ’ το φόβο τους! συνέχισε.

Και ήταν – ναι! – περήφανος ο Λευτέρης.

Ο Ιάκωβος σάστισε:

– Μπράβο σας!

– Κι εμείς που μόλις τώρα αρχίσαμε την προσπάθεια μας να σας βοηθήσουμε!

Το χελιδόνι φοβήθηκε πως τώρα κανείς δε θα το χρειαζόταν.

– Μα δε θα μπορούσατε να βρείτε πιο κατάλληλη στιγμή! Τώρα είναι που χρειαζόμαστε τη βοήθεια όλων! το καθησύχασε ο σπουργίτης.

– Συμφωνώ κι εγώ! Μια μικρή μονάχα αλλαγή θα γίνει στο σχέδιο μας. Μια ευχάριστη αλλαγή! χαμογελούσε ο σκίουρος. Λευτέρη, εξακολουθώ να θέλω να τραβήξω φωτογραφίες!

– Από φωτογραφίες όσες θες! Έλα μαζί μου!

Ο σπουργίτης φτερούγισε προς την πολιτεία.

Τα μερμήγκια είχαν γεμίσει όλη την πλατεία.

Παντού μερμήγκια τραγουδούσαν, φώναζαν, ύψωναν σημαίες και πλακάτ.

«ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ» ο σκίουρος διάβασε ένα.

«ΟΧΙ ΠΙΑ ΑΛΛΗ ΤΥΡΑΝΝΙΑ» συλλάβισε ένα άλλο το χελιδόνι δίπλα του.

Ο σπουργίτης ήταν όλο καμάρι. Πλησίασε πιο κοντά στους άλλους

δυο. Είχε μεγάλη φασαρία και ήθελε να τον ακούσουν.

– Τα μερμήγκια πρώτα ξεκίνησαν τον αγώνα! τους φώναξε.

Το χελιδόني απόρησε:

– Τα μερμήγκια!

– Και γιατί κλείστηκαν μέσα σ' αυτό το κτίριο; ρώτησε ο σκίουρος.

– Είναι το πιο μεγάλο σχολειό της χώρας! Γι' αυτό κλείστηκαν εδώ.

Επειδή τα γράμματα δεν αντέχουν την καταπίεση! Όμως θα σας τα πει πιο καλά ένα απ' αυτά τα μερμήγκια. Οποιοδήποτε απ' αυτά.

Ο σπουργίτης έγνεψε σ' ένα μερμήγκι που περνούσε δίπλα τους.

– Μπήκαμε εδώ μέσα κι αποφασίσαμε να μη βγούμε παρά μονάχα με βία, αν δε μας ξαναδώσουν τη λευτεριά μας. Ήταν καιρός να δώσουμε ένα μάθημα σε

όλα τα φίδια και στις σαύρες, σε όλους τους ποντικούς! τους εξήγησε αυτό.

– Καλά και τι περιμένετε πως θα πετύχετε; ρώτησε το χελιδόνι.

– Να σου πω εγώ! είπε ένα άλλο μερμήγκι που ήρθε και στάθηκε δίπλα τους. Ελπίζουμε πως έτσι θα κάνουμε τους συμπατριώτες μας να νικήσουν το φόβο τους και να ενωθούν μαζί μας. Να ξεσηκωθούμε όλοι και να απαιτήσουμε λευτεριά και δικαιοσύνη.

– Και δε φοβάστε;

Ο σκίουρος έβλεπε κάπως μικρό το μερμήγκι για έναν τόσο μεγάλο αγώνα.

Εκείνο έδειξε πίσω απ' τα κάγκελα που περιτριγύριζαν τον τοίχο του μεγάλου κτιρίου:

– Δείτε εκεί έξω!

**Φίδια, σαύρες, ποντικοί με όπλα,
με κράνη και με σκοτεινά,
ολοσκότεινα πρόσωπα στέκονταν
και κοιτούσαν τα κλεισμένα
μερμήγκια.**

**Κάτι κρύο, παγωμένο, πέρασε
πάνω απ' τα πούπουλα του
χελιδονιού.**

**Κάτι κρύο, παγωμένο, άγγιζε τη
γούνα του σκίουρου.**

**– Ναι, φοβόμαστε! συνέχισε το
μερμήγκι. Όμως πρέπει να
νικήσουμε αυτό το φόβο.**

**Το άλλο μερμήγκι πλησίασε τα
κάγκελα:**

**– Κι έπειτα δες! Δες εκεί πίσω.
Πίσω απ' τα φίδια, πίσω απ' τα
ποντίκια υπάρχουν όλοι εκείνοι
που μας συμπαραστέκονται. Βουβά
τώρα. Πιο ζωντανά σε λίγο.
Κοντεύουμε να τους πείσουμε.**

– Ναι, πρέπει κάτι να κάνουν!
φώναζε ο σκίουρος κι η
φωτογραφική μηχανή υψώθηκε στο
μάτι του.

Ένα μερμήγκι με ένα πανό που
έγραφε «ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΕ ΟΛΟΥΣ»
πέρασε μπροστά απ' το φακό και
καθρεφτίστηκε μέσα του.

Μάνος Κοντολέων,
Ο Φωκίων ήταν ελάφι,
εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1992

- Γιατί οι ήρωες του συγγραφέα
είναι επιλεγμένοι από τον κόσμο
των ζώων;
- Βρείτε ποια ζώα
αντιπροσωπεύουν το λαό και
ποια τους δικτάτορες και τους
συνεργούς τους.

- **«Είναι το πιο μεγάλο σχολειό της χώρας! Γι' αυτό κλείστηκαν εδώ. Επειδή τα γράμματα δεν αντέχουν την καταπίεση!» Τι εννοεί κατά τη γνώμη σας ο συγγραφέας;**
- **Τι θέλει να μας πει η παραπάνω ιστορία;**
- **Γράψτε μια δική σας παρόμοια ιστορία, έχοντας για ήρωες ζώα.**

***Μαθαίνω περισσότερα
για τη 17η Νοέμβρη***

Γκρης Ηλίας, *Το μελάνι φωνάζει – Η 17η Νοέμβρη 1973* στη λογοτεχνία, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003.

Κλιάφα Μαρούλα, *Οι πελαργοί θα ξανάρθουν*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1990.

Μάστορη Βούλα, *Κάτω από την καρδιά της*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1995.

Μητροπούλου Κωστούλα, *Το χρονικό των τριών ημερών*, εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα, 1976.

Σαρή Ζωρζ, *Τα γενέθλια*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1998.

Σίνου Κίρα, *Μια χαραμάδα φως*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1986.

Ενότητα 6

- Γράφουμε επιστολές και προσκλήσεις σε φίλους
- Περιγράφουμε δραστηριότητες με φίλους
- Αλλάζουμε τον ευθύ σε πλάγιο λόγο και τον πλάγιο σε ευθύ
- Αναγνωρίζουμε και χρησιμοποιούμε σωστά τις αποτελεσματικές και τελικές προτάσεις

Φίλοι από άλλες χώρες

Πολλά σχολεία της χώρας μας έχουν επικοινωνία με σχολεία άλλων χωρών, έτσι ώστε να δώσουν την ευκαιρία στους μαθητές τους να κάνουν φίλους παντού. Αυτό γίνεται από παλιά σε αρκετά σχολεία μας. Βέβαια, τότε η επικοινωνία γινόταν αποκλειστικά με επιστολές.

Δείτε τι δημοσίευσε ένα σχολείο της Χίου για εκείνη την εποχή στην ιστοσελίδα του*:

*** www.8dim-chiou.chi.sch.gr**

«Το σχολείο μας πάντα ανέπτυξε σχέσεις φιλίας με άλλα σχολεία του εσωτερικού και του εξωτερικού. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η φιλία που ανέπτυξαν οι μαθητές του σχολείου μετά του σχολείου της Νέας Υόρκης της Αμερικής Little Tor Elementary School* το 1967. Κάθε παιδί του Η΄ Δημοτικού Σχολείου αλληλογραφούσε με ένα παιδί του σχολείου Λιτλ Τορ».

Αποτέλεσμα αυτής της αλληλογραφίας ήταν η ανάπτυξη φιλίας μεταξύ μαθητών και δασκάλων με ανταλλαγή αναμνηστικών δώρων. Ένα από τα ενθύμια της εποχής αυτής είναι:

*** Δημοτικό σχολείο του Λιτλ Τορ**

**«... ένα χρυσομέταλλο σελ
λουστραρισμένο με καρυδί χρώμα
εις ανταπόδοσιν της
αλληλογραφίας μεταξύ των
μαθητών των δύο σχολείων. Τρεις
γραμμές των ωραίων χαραγμένων
ελληνικών ακολούθησαν γραμμές
χαραγμένες εις τα αγγλικά... Μετά
έρχεται το όνομα και η διεύθυνση
του τοπικού σχολείου».**

**Από απόσπασμα αλληλογραφίας
της εποχής μαθαίνουμε:**

**«...Δέματα και επιστολές διπλού
ενδιαφέροντος αντηλλάγησαν το
πρώτο έτος. Στην Ελλάδα
εστάλησαν νομίσματα αμερικάνικα,
μικρές εθνικές πέτρες, φωτογραφίες
τοπικές, μικρά ανθοδοχεία και
μικροί προσωπικοί θησαυροί. Από
την Ελλάδα έφθασαν μικρά πακέτα**

*της τσίχλας παραγωγής Χίου,
τεμάχια άγευστων κρυστάλλων εκ
των οποίων έγινε η μαστίχα,
φωτογραφίες της νήσου Χίου και
χρωματιστά βιβλία...».*

1. Στα παραπάνω κείμενα
κάποιες λέξεις και φράσεις είναι
γραμμένες στην «επίσημη»
γλώσσα εκείνης της εποχής, στην
καθαρεύουσα. Μπορείτε να τις
βρείτε και να τις ξαναγράψετε όπως
τις χρησιμοποιούμε σήμερα;

*...μετά του σχολείου... => με το
σχολείο*

**Ακόμη, αντάλασσαν
προσκλήσεις για να επισκεφτούν
μαθητές του ενός σχολείου το άλλο.
Σχετικό είναι ένα γράμμα της
εποχής αυτής που έγραψε μια
μητέρα μαθήτριας στην Αμερική
προς το διευθυντή του σχολείου
στην Ελλάδα, μεταφρασμένο
απόσπασμα του οποίου
παραθέτουμε:**

« Αγαπητέ κύριε Μαλλά,

**Η κόρη μου Ρομπέρτα γράφει
στην Αλεξάνδρα Λατουσάκη εδώ
και δύο χρόνια και μια ωραία φιλία
αναπτύσσεται. Η Ρομπέρτα μάς
μιλάει πολύ για την Αλεξάνδρα, και
αυτό μας έδωσε μια ιδέα.
Σκεφτήκαμε με τον άνδρα μου να
πάρουμε την Αλεξάνδρα στην
Αμερική για να περάσει δύο**

**εβδομάδες μαζί μας ως
επισκέπτρια. Θα μπορούσε να
παρακολουθεί μαθήματα με τη
Ρομπέρτα και να πηγαίνει στα
αθλήματα μαζί της και στο μάθημα
χορού, ώστε να μπορεί να πάρει
μέρος στη ζωή της κόρης μου.
Μίλησα στον κ. Γουέμπ γι' αυτή την
ιδέα και χάρηκε πολύ».**

**2. Τι λέτε να απάντησε ο
κύριος Μαλλάς; Συμπληρώστε το
γράμμα:**

**Αγαπητή κ.....,
Η πρόσκληση για να περάσει η
μαθήτριά μας
δύο εβδομάδες μαζί με την
οικογένειά σας
..... και να
.....
μας τιμά ιδιαίτερα.**

Θα μιλήσω στους γονείς της ώστε
να

.....

Με όλη μου την εκτίμηση

.....

Όταν προσκαλούμε κάποιον, πρέπει να αναφέρουμε το σκοπό αυτής της πρόσκλησης (π.χ. να έρθει στο σπίτι μας ή για να πάμε κάπου μαζί του ή για άλλο λόγο). Χρησιμοποιούμε λοιπόν προτάσεις που αρχίζουν με το *για να* ή το *να* και ονομάζονται **τελικές** (από την αρχαία λέξη τέλος = σκοπός) και προτάσεις που αρχίζουν με το *ώστε* και ονομάζονται **αποτελεσματικές** ή **συμπερασματικές**. Προσέχουμε να μην μπερδεύουμε τις τελικές

προτάσεις που αρχίζουν με το να
με τις προτάσεις που αρχίζουν με
το να και είναι αντικείμενο
ρημάτων. Για να τις ξεχωρίσουμε,
δοκιμάζουμε αν μπορούμε να
βάλουμε στη θέση του να το για να,
π.χ.: Θέλω να βγω έξω να πάρω
αέρα => Θέλω να βγω έξω για να
πάρω αέρα

3. Έχετε φίλους σε ξένες
χώρες; Αν δεν έχετε, σκεφτείτε
μήπως είναι καιρός να αποκτήσετε!
Πολλά σχολεία ξένων χωρών
ζητούν επικοινωνία με ελληνικά.
Επίσης, το διαδίκτυο προσφέρει
πολλές ευκαιρίες επικοινωνίας με
παιδιά άλλων χωρών ή με
Ελληνόπουλα που ζουν στο
εξωτερικό.

Ας φανταστούμε πως θα θέλατε
να γράψετε ένα γράμμα σε έναν

καινούριο φίλο σας (ή φίλη) από μια ξένη χώρα. Σκεφτείτε τι θα έπρεπε να γράψετε σε ένα τέτοιο γράμμα.

- ➔ Πληροφορίες για σας (το όνομα σας, τα ενδιαφέροντα σας και ό,τι άλλο θέλετε)
- ➔ Για το σχολείο σας
- ➔ Για την πόλη σας ή το χωριό σας
- ➔ Για την Ελλάδα
- ➔ Ό,τι άλλο νομίζετε ότι χρειάζεται ή είναι κατάλληλο

4. Η λέξη φίλος προέρχεται από το αρχαίο ρήμα φιλώ, που σήμαινε αγαπώ. Η οικογένεια της λέξης είναι πολύ μεγάλη.

Βάλτε τις λέξεις στο σωστό κουτί:

φιλόανθρωπος, φιλαράκος,
φιλιαναγνώστης, φιλία, φιλόργυρος,
φιλιώνω, φιλειρηνικός,

φιλελεύθερος, φιλήσυχος, φιλεύω,
φιλοδοξία, φιλόζωος, φιλάω,
φιλόλογος, φιλικός, φιλόσοφος,
φίλημα, φιλενάδα, φιλότιμος, φιλί,
φιλόξενος

φίλος	
φιλ + κατάληξη	φιλ + β´ συνθετικό

Οι σύνθετες λέξεις, όπως ξέρουμε, συνδυάζουν δύο ή περισσότερες σημασίες, ανάλογα με το πόσες λέξεις τις αποτελούν. Μπορούμε να καταλάβουμε τι σημαίνουν αν τις αναλύσουμε στα συνθετικά τους και βάλουμε και λίγο τη φαντασία μας να δουλέψει. Κάποιες από αυτές χρειάζεται να ανοίξουμε το λεξικό μας για να τις εξηγήσουμε.

Έτσι, η λέξη *φιλιαναγνώστης* σημαίνει ο φίλος της ανάγνωσης, δηλαδή αυτός που του αρέσει πολύ να διαβάζει. Η λέξη *φιλύποπτος* σημαίνει ότι κάποιος συνήθως υποψιάζεται τους άλλους, ότι δεν έχει εμπιστοσύνη σε κανέναν. Η λέξη *φιλάσθενος* σημαίνει ότι κάποιος αρρωσταίνει εύκολα.

Αφού σκεφτείτε πώς αναλύονται οι λέξεις στα συνθετικά τους, προσπαθήστε να βρείτε τι σημαίνουν:

φιλότεχνος: αυτός που αγαπάει την τέχνη

φιλότιμος: _____

φιλόδοξος: _____

φιλοδώρημα: _____

φιλόλογος: _____

Μπορείτε να φτιάξετε μια ιστορία με τέτοιες σύνθετες λέξεις:

Ένας φιλότεχνος φιλόλογος ξεκίνησε να πάει να δει μια έκθεση ζωγραφικής. Ο υπάλληλος στην είσοδο ήταν πολύ φιλόξενος και φιλότιμος και _____

[illegible]

Προσέχουμε την ορθογραφία:

το φίλο (ο φίλος)

το φύλλο (του δέντρου)

**Οι λέξεις αυτές ακούγονται ίδιες
αλλά διαφέρουν στην ορθογραφία
και στη σημασία. Λέγονται
ομώνυμα.**

Ιστορίες με φίλους

Η μικρή Τσιγγάνα έφτασε στο σπίτι του Δημήτρη λαχανιασμένη. Κρατούσε κάτι σφιχτά. Είδε τη γιαγιά στην αυλή.

«Είναι εδώ ο Δημήτρης;»

«Δημήτρηηηη, έλα κάτω που σε θέλει η φίλη σου».

Ο Δημήτρης έβγαλε το κεφάλι του από ψηλά. Την είδε που περίμενε.

«Έρχομαι».

«Τι να σε φιλέψουμε;» τη ρώτησε η γιαγιά.

«Τίποτα, ευχαριστώ. Βιάζομαι».

Ο Δημήτρης κατέβηκε γρήγορα γρήγορα τα σκαλοπάτια.

**«Πώς και έτσι νωρίς; Θα
ερχόμεν να σε πάρω».**

**«Ήθελα να σου δώσω κάτι. Πάμε
λίγο έξω».**

**Βγήκαν από το σπίτι και
κοντοστάθηκαν.**

«Λοιπόν; Τι είναι;»

**Άνοιξε τα χέρια της και του έδωσε
μια φουσαρμόνικα. Το αγόρι έμεινε
να κοιτάει την ανοιχτή της παλάμη.**

**«Είναι για σένα. Τη βρήκα στα
πράγματα του παππού» είπε χωρίς
να πάρει ανάσα.**

**Ο Δημήτρης εξακολουθούσε να
την κοιτάζει.**

**«Γιατί δεν την κράτησες εσύ;» τη
ρώτησε στο τέλος.**

**Τα μάτια της μικρής άρχισαν
τώρα να βουρκώνουν.**

**«Αν ήθελα, θα την κράταγα. Όμως
θέλω να την πάρεις εσύ».**

**Άπλωσε το χέρι του και την πήρε.
Ήταν πανέμορφη. Ασημένια με
σκαλιστά γράμματα επάνω.**

**«Δεν ξέρω να παίζω, όμως δε θα
αργήσω να μάθω. Ευχαριστώ!» Την
κοίταξε βαθιά στα σκοτεινά της
μάτια. «Πολύ!»**

**«Χαίρομαι που σ' αρέσει. Τώρα
πρέπει να βιαστώ, γιατί η μάνα μου
με περιμένει».**

**«Στάσου λίγο. Έχω κάτι κι εγώ
για σένα. Σκεφτόμουν να σ' το
δώσω αργότερα, μα αφού ήρθαν
έτσι τα πράγματα... Περίμενε».**

**Έτρεξε γρήγορα πάνω και
ξανακατέβηκε στη στιγμή. Της
έδωσε μια χρωματιστή πέτρα.**

**«Τη βρήκα μόνος μου. Όταν
έπαχνα κάτω στη θάλασσα. Μόλις
την είδα, σκέφτηκα να τη χαρίσω σε
σένα».**

Την πήρε στα χέρια της.

«Δεν έχω ξαναδεί πιο όμορφη πέτρα!»

«Πήγαινε τώρα γιατί θα αργήσεις. Θα περάσω σε καμιά ώρα να πάμε να δούμε το Θωμά».

«Γεια σου, Δημήτρη!»

Γύρισε και άρχισε να τρέχει. Ο Δημήτρης μπήκε μέσα...

Ο ουρανός σαν ν' άρχισε να σκοτεινιάζει. Κι ένας αέρας χτύπαγε μ' επιμονή τα δέντρα. Το αγόρι ετοιμάστηκε να βγει.

Πλησίασε στο ξέφωτο και κοντοστάθηκε. Ο τόπος που ήταν άλλοτε πλημμυρισμένος από ζωή είχε τώρα σιωπάσει. Δεν υπήρχε ψυχή. Μονάχα ερημιά.

Έτρεξε με όλη του τη δύναμη, κρατώντας τη φουσαρμόνικα στο χέρι, προς το λιμάνι. Όποιοι τον έβλεπαν απορούσαν. Ένα καράβι σήκωνε την άγκυρα. Την είδε που στεκόταν

στα κάγκελα του πλοίου. Τον είδε και σήκωσε το χέρι της. Κάτι φάνηκε να του λέει, όμως εκείνος δεν την άκουγε. Δυνατός αέρας φύσηξε. Τρύπωσε στη φουσαρμόνικα που σφιχτά κρατούσε, κι εκείνη σαν να άφησε έναν ήχο.

Ελένη Κατσαμά, *Σαν τα χελιδόνια*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1997

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι ήθελε το Δημήτρη η μικρή Τσιγγάνα;

- Τι της έδωσε ο Δημήτρης;

- Γιατί βιαζόταν η μικρή Τσιγγάνα;
-
-

- Ποιοι έμεναν στο ξέφωτο;
-
-

Το κείμενο έχει διάλογο ανάμεσα στα δύο παιδιά. Αν θέλαμε να περιγράψουμε αυτά που είπαν σε κάποιον άλλο, τι θα λέγαμε;

Δείτε το παράδειγμα:

ευθύς λόγος

- Πώς και έτσι νωρίς;
- Ήθελα να σου δώσω κάτι.

πλάγιος λόγος

Ο Δημήτρης ρώτησε το κορίτσι πώς και ήρθε τόσο νωρίς και εκείνο του απάντησε ότι ήθελε να του δώσει κάτι.

Στον ευθύ λόγο τα λόγια των παιδιών είναι ακριβώς όπως τα είπαν, ενώ στον πλάγιο τα περιγράφουμε. Για να γίνει αυτό:

- Προσθέτουμε τα ονόματα των προσώπων
- Βάζουμε συνδέσμους για να ενώσουν τις προτάσεις
- Χρησιμοποιούμε ρήματα όπως: *ρώτησε, απάντησε, είπε* ή όποιο άλλο χρειάζεται
- Αλλάζουμε το πρόσωπο των ρημάτων από πρώτο σε τρίτο (ήθελα $\Rightarrow$ ήθελε)

2. Κάντε και εσείς το ίδιο στον παρακάτω διάλογο:

- Μόλις την είδα, σκέφτηκα να τη χαρίσω σε σένα.
- Δεν έχω ξαναδεί πιο όμορφη πέτρα!

- Πήγαινε τώρα γιατί θα αργήσεις.
- Γεια σου, Δημήτρη!

Η πρόταση «Σκέφτηκα...» λέγεται πρόταση κρίσεως γιατί εκφράζει μια κρίση, δηλαδή μια γνώμη, μια άποψη. Η πρόταση «Δεν έχω ξαναδεί...» λέγεται επιφωνηματική γιατί εκφράζει θαυμασμό. Η πρόταση «Πήγαινε τώρα...» λέγεται πρόταση επιθυμίας γιατί δηλώνει σε κάποιον τι επιθυμούμε να κάνει. Η πρόταση που εκφράζει ερώτηση λέγεται ερωτηματική.

3. Χαρακτηρίστε με τον ίδιο τρόπο τις ανεξάρτητες προτάσεις του κειμένου.

Δείτε την τελευταία παράγραφο του κειμένου:

Όποιοι τον έβλεπαν απορούσαν. Ένα καράβι σήκωνε την άγκυρα. Την είδε που στεκόταν στα κάγκελα του πλοίου ανάμεσα σε άλλους. Τον είδε και σήκωσε το χέρι της. Κάτι φάνηκε να του λέει, όμως εκείνος δεν την άκουγε. Δυνατός αέρας φύσηξε. Τρύπωσε στη φουσαρμόνικα που σφιχτά κρατούσε, κι εκείνη σαν να άφησε έναν ήχο.

Οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι αντωνυμίες. Αυτές χρησιμοποιούνται στη θέση ενός ονόματος (αντί + όνομα). Έτσι, και

στο κείμενό μας βλέπουμε πως, αντί η συγγραφέας να αναφέρει συνεχώς το Δημήτρη και το κορίτσι, χρησιμοποιεί αντωνυμίες.

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τα άρθρα με τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών.

➔ Τα άρθρα συνοδεύουν ονόματα: *τον πατέρα, τη φίλη, το μαγαζί*

➔ Οι αντωνυμίες συνοδεύουν ρήματα: *της έγραψα, της πήρατε δώρο;*

4. Μπορείτε να βρείτε πίσω από ποιες λέξεις κρύβεται το κορίτσι και από ποιες ο Δημήτρης;

Δημήτρης	κορίτσι
τον (έβλεπαν)	

Ξαναγράψτε το κείμενο βάζοντας στη θέση τους το Δημήτρη και το κορίτσι. Κάντε όποιες αλλαγές είναι απαραίτητες.

Όποιοι έβλεπαν το Δημήτρη απορούσαν.

Οι φίλοι τραγουδάνε

Η φιλία μας!

Σαν το πουλί απού πετά και μπάλα
δεν το πιάνει,
ετσά 'ναι η φιλία μας κι ο κόσμος
δεν τη βάνει!

Το φως του φίλου

Όταν θα έχει ο φίλος σου λόγο
κι εμπιστοσύνη,
βαστάς 'να φως και πορπατείς
τη νύχτα και δε σβήνει.

Φίλος

Κάνε ένα φίλο Κρητικό και άμα
σε συμπαθήσει
τότε να είσαι σίγουρος πως
δε θα σε πουλήσει.

Φίλος γκαρδιακός

Λένε πως η καρδιά χτυπά για να
μας δίνει αίμα
μα γω την έχω να χτυπά για φίλους
σαν κι εσένα.

Φτωχός αλλά...

**Είμαι φτωχός και το θωρώ, μα έχω
καρδιά ατσαλένη
που σε κιντύνους εκατό
για τη φιλιά της μπαίνει.**

Κάποιες φορές

**Καμιά φορά οι φίλοι σου δεν
ξέρουνε τι λένε
και σε πληγώνουνε βαθιά χωρίς να
το κατένε.**

**1. Οι μαντινάδες είναι
δίστιχα με δεκαπεντασύλλαβους
ομοιοκατάληκτους στίχους που
φτιάχνουν αυθόρμητα οι Κρητικοί
και σχολιάζουν κάτι που υπάρχει
γύρω τους ή περιγράφουν αυτά
που αισθάνονται. Περιέχουν πολλές
τοπικές λέξεις (ιδιωματικές). Στις
παραπάνω μαντινάδες βρείτε τις
ιδιωματικές λέξεις και γράψτε στο
τετράδιό σας τη σημασία τους.**

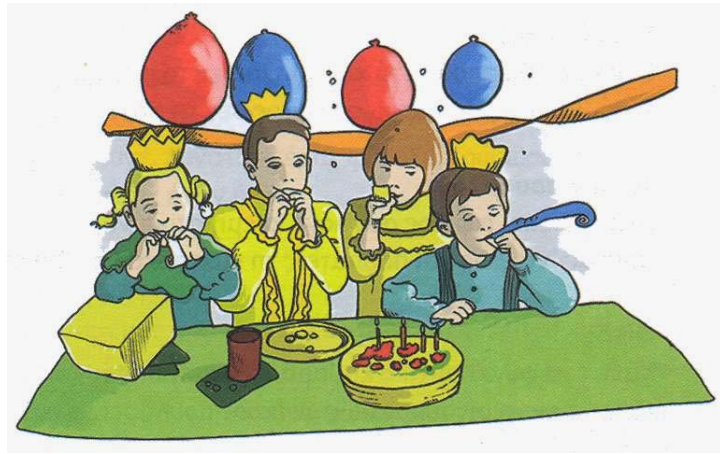
2. Γνωρίζετε ότι έχουν καταγραφεί χιλιάδες μαντινάδες που έχουν δημιουργηθεί στην Κρήτη τους τελευταίους αιώνες; Κι ακόμη, ότι υπάρχουν άπειρες άλλες που δεν έχουν καταγραφεί, γιατί οι Κρητικοί για κάθε θέμα και σε κάθε στιγμή της ζωής τους συνεχίζουν να φτιάχνουν μαντινάδες; Μπορείτε κι εσείς να φτιάξετε μαντινάδες; Ξεκινήστε συμπληρώνοντας την επόμενη:

*Ποτέ σου να μην το χαλάς
του φίλου το χατίρι*

.....
.....

3. Βρείτε σε ποιο δίστιχο έχουμε τελικές προτάσεις και γράψτε τες.

Οι φίλοι γιορτάζουν

Ακτύπητα γενέθλια

Σήμερα ο Ακτύπης Ακτυπίδης ξύπνησε με πολύ κέφι. Ζήτημα αν είχε κοιμηθεί μία ώρα όλο το βράδυ. Στριφογύριζε ανυπόμονα και, όταν αποκοιμιόταν, έβλεπε όνειρα με...

Ιπτάμενες τρούφες, εκλεράκια, σου α λα κρεμ και κεφτεδάκια!

Όχι, όχι! Δεν είχε κοιμηθεί νηστικός. Αλλά η μέρα που θα ξημέρωνε ήταν αυτή των γενεθλίων του. Των δέκατων γενεθλίων της ζωής του!

Επιτέλους όμως ξημέρωσε. Ο Ακτύπης πετάχτηκε σαν ελατήριο από το κρεβάτι του και όρμησε στην κουζίνα...

Σε λίγο, όλη η οικογένεια, ο κύριος Ακτυπίδης, η κυρία Ακτυπίδου και ο Βαλάντης, ο μικρός αδερφός του Ακτύπη, έτρωγαν το αφράτο κέικ με ρευστή σοκολάτα – σπεσιαλιτέ της γιαγιάς. Ο Ακτύπης άρχισε ν' ανησυχεί. Γιατί κανείς δεν του λέει «Χρόνια πολλά»; Το ξέχασαν μήπως; Όσπου να προλάβει να τον πιάσει το παράπονο, εμφανίστηκε η μαμά του μ' ένα πελώριο κουτί, που δε χώραγε καλά καλά από την πόρτα της κουζίνας. Γιούπιιι! Αυτό ήταν. Δε χωρούσε αμφιβολία. Το ποδήλατο βουνού που είχε ζητήσει! «Χρόνια πολλά, χρόνια πολλά» ευχήθηκαν όλοι στον Ακτύπη.

Γέμισε η κουζίνα αγκαλιές, φιλιά και χαρτιά περιτυλίγματος. Ο Ακτύπης, ξαναμμένος από χαρά, καβάλησε το ποδήλατο και διέσχισε το σαλόνι, ανάμεσα από τους καναπέδες και τις πολυθρόνες. Όταν η μαμά του είδε την πίσω ρόδα του ποδηλάτου να περνάει ξυστά από το κινέζικο βάζο της, έγινε καταπράσινη! Αλλά δεν είπε τίποτα, γιατί σήμερα ήταν η μέρα του Ακτύπη. Όλο το πρωινό πέρασε με τις ετοιμασίες για το πάρτι γενεθλίων. Τυροπιτάκια ψήνονταν στο φούρνο, πιατέλες με κεφτεδάκια και μπόμπες πηγαινοέρχονταν, χαρτοπετσέτες με το Σκρουτζ και ποτήρια με τη Μίνι απλώθηκαν στο τραπέζι, ο κήπος καθαρίστηκε, όλα ετοιμάστηκαν όπως έπρεπε. Στις έξι ακριβώς κατέφθασαν οι πρώτοι: ο Άκης και η Παυλίνα. Αμέσως μετά η Λία και η

Μαρία, ύστερα ο Γιώργος, ο Γρηγόρης, η Μάνια, ο Ευριπίδης, ώσπου μαζεύτηκαν όλοι... Έπαιζαν πολλά παιχνίδια. Σκυταλοδρομίες, «στρατιωτάκια αμίλητα–ακούνητα–αγέλαστα», κρυφτό, νεροπόλεμο, τυφλόμυγα, πειρατές, κλέφτες κι αστυνόμους, μέλισσα, μήλα, μπαλονομαχίες, μακριά γαϊδούρα, κυνήγι θησαυρού κι ένα καινούριο παιχνίδι που σκαρφίστηκαν εκείνη την ώρα και το ονόμασαν «αμπελοφιλοσοφίες».

Ο Ακτύπης είχε μεγάλη τύχη. Η ομάδα του νικούσε συνεχώς. Είχε πια νυχτώσει για τα καλά και οι γονείς είχαν έρθει να πάρουν τα παιδιά τους.

«Ένα μόνο παιχνίδι, μαμά» φώναζε ο Ακτύπης στη μαμά του «μόνο τσουβαλοδρομίες!». Ο ιδρώτας έσταζε από το κούτελο

του. Το πουκάμισο του κρεμόταν έξω από το παντελόνι, το γόνατο του είχε γρατσουνιστεί κι έτρεχε λίγο αίμα, αλλά εκείνος χαμπάρι δεν έπαιρνε. «Διαλέγω πρώτος την ομάδα μου!» φώναξε.

«Γρηγόρης, Γιώργος, Μανόλης, εσείς μαζί μου!» Ο Ευριπίδης τον κοίταζε παρακλητικά: «Κι εμένα, Ακτύπη. Πάρε με στην ομάδα σου!».

Ο Ακτύπης είπε: «Στον επόμενο γύρο, Ευριπίδη».

περιοδικό «Ερευνητές»,
Η Καθημερινή, 25/3/01

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πού έγιναν αυτά που αναφέρονται στο κείμενο;
- Πότε έγιναν;

- Ποια πρόσωπα παίρνουν μέρος;
- Τι κάνουν, τι λένε και τι σκέφτονται τα πρόσωπα που παίρνουν μέρος;

2. Το κείμενο μας έχει τίτλο «Ακτύπη...τα γενέθλια». Γιατί; Ποιος άλλος χιουμοριστικός τίτλος θα ήταν κατάλληλος γι' αυτό το κείμενο;

3. Οι συμμαθητές σας στο σχολείο συχνά σάς δίνουν προσκλήσεις για να σας προσκαλέσουν στα γενέθλια τους. Να φτιάξετε μια πρόσκληση για το πάρτι του Ακτύπη και να του τη δώσετε για να προσκαλέσει τους φίλους του.

ΠΑΡΤΙ

Μη χάνεις λεπτό!
Το ΠΑΡΤΙ της χρονιάς
σε περιμένει

Σε προσκαλώ να έρθεις
στο πάρτι που θα κάνω για τα
γενέθλιά μου ημέρα Κυριακή
ώρα 4 – 8 μ. μ.

διεύθυνση

Βρύαντος 7, Κυψέλη

τηλ: 85638

Θα χαρώ
πολύ αν
έρθεις
Έφη

Τι πρέπει να περιέχει οπωσδήποτε το κείμενο της πρόσκλησης;

- ➔ Ποιος προσκαλείται
- ➔ Την ημέρα που θα γίνει το πάρτι
- ➔ Την ώρα
- ➔ Τη διεύθυνση
- ➔ Το τηλέφωνο
- ➔ Ποιος προσκαλεί

Προσέξτε τη διαφορά με προσκλήσεις όπως η παρακάτω:

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Δήμος Πατρέων, η ΔΕΠΑΠ και το περιοδικό «Το δόντι» σάς καλούν να παρακολουθήσετε την ημερίδα* που θα διοργανωθεί το

*** ημερίδα: επιστημονική ή πολιτιστική εκδήλωση που διαρκεί μία ημέρα**

**Σάββατο 1 Νοεμβρίου 2003 στο
ξενοδοχείο «Βυζαντινό». Οι εργα-
σίες θα ξεκινήσουν στις 10.30 π.μ.
και θα ολοκληρωθούν στις 3.00 μ.μ.**

**Η ημερίδα εντάσσεται στη σειρά
εκδηλώσεων που διοργανώνονται
στην Πάτρα για να γιορταστούν τα
εξήντα χρόνια από το θάνατο του
Κωστή Παλαμά. Στην ίδια σειρά
εντάσσεται και η έκθεση που
φιλοξενείται στη Δημοτική
Πινακοθήκη Πατρών μέχρι τις 4
Νοεμβρίου και περιλαμβάνει έκθεση
φωτογραφίας και συλλογή
σπάνιων εκδόσεων βιβλίων και
περιοδικών με μελέτες για τη ζωή
και το έργο του Κωστή Παλαμά.**

**Οι εκδηλώσεις διοργανώνονται
με τη συνεργασία του Εθνικού
Κέντρου Βιβλίου και την
υποστήριξη του Συνδέσμου
Φιλολόγων Πατρών.**

Ποιος έφτιαξε την πρόσκληση; Για ποιο σκοπό; Σε ποιους απευθύνεται;

Την ημέρα των γενεθλίων του ο Ακτύπης συζητάει με τη μητέρα του και τους φίλους του. Υπογραμμίστε τα λόγια του Ακτύπη. Τι παρατηρείτε;

**«Διαλέγω πρώτος την ομάδα μου!» φώναζε.
Τα λόγια του Ακτύπη
βρίσκονται μέσα σε εισαγωγικά
« », άρα ...**

...έχουμε ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ.

**Ο Ακτύπης φώναξε ότι διαλέγει
πρώτος την ομάδα του
Εδώ δεν υπάρχουν
εισαγωγικά, άρα...**

...έχουμε ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ.

**4. Είστε ένας φίλος του
Ακτύπη. Γυρίζοντας στο σπίτι μετά
το πάρτι, λέτε στη μητέρα σας τι
είπαν ο Ακτύπης με τον Ευριπίδη.
Διαβάστε και πάλι το διάλογο που
είχαν μεταξύ τους τα δύο παιδιά.
*Ο Ευριπίδης τον κοίταξε
παρακλητικά: «Κι εμένα, Ακτύπη.
Πάρε με στην ομάδα σου!».*
*Ο Ακτύπης είπε: «Στον επόμενο
γύρο, Ευριπίδη».***

Γράψτε σε πλάγιο λόγο το διάλογο ανάμεσα στα δύο παιδιά:

Ο Ευριπίδης παρακάλεσε τον Ακτύπη να

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

***Μαθαίνω περισσότερα
για τη φιλία***

**Δημόπουλος Ντίνος, *Το
γειτονόπουλο του καλοκαιριού*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1996.**

**Έντε Μίχαελ, *Ο Τζιμ Κνοπφ και ο
μηχανοδηγός Λουκάς*, μετάφρ. Κ.
Σίνου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1991.**

**Θάνου - Κουζιώκα Αγγελική, *Το
σεργιάνι των χαρταετών στην
Ενωμένη Ευρώπη*, εκδ.
Καστανιώτη, Αθήνα, 2000.**

**Καλιότσος Παντελής, *Ένα σακί
μαλλιά*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα,
2000.**

Κοντολέων Μάνος, *Ο Ορέστης και το υπόγειο*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003.

Μακρή Λένα, *Ο ταύρος το 'σκασε*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2003.

Μερίκα Λένα, *Οι γιατροί του νέου κόσμου*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2003.

Μποσκό Ανρί, *Το παιδί και το ποτάμι*, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, Αθήνα, 2000.

Narayan Rasipuram Krishnaswami, *Ο Σουάμι και οι φίλοι*, μετάφρ. Μ. Κονδύλη, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003.

Ούλμαν Φρεντ, *Ξαναβρήκα το φίλο μου*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1999.

Παπαντωνίου Ζαχαρίας, *Τα ψηλά βουνά*, εκδ. Εστία, Αθήνα.

**Σαραντίτη Ελένη, *Ο κήπος με τα
αγάλματα*, εκδ. Καστανιώτη,
Αθήνα, 2002.**

**Σαρή Ζωρζ, *Τα στενά παπούτσια*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1991.**

**Τραγάκης Στρατής, *Σαρακήνικο*,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1996.**

**Ανθολόγιο: Μ. Λοΐζου, *Το
χαμογελαστό συννεφάκι*, 6ος
τόμος, σελ. 45**

**Ε. Σαραντίτη, [*Οι φίλοι μας οι
τσιγγάνοι*], 6ος τόμος, σελ. 55**

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Τα ζώα που ζουν κοντά μας.....7

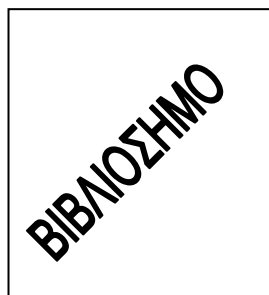
ΕΝΟΤΗΤΑ 5

17η Νοέμβρη50

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Οι φίλοι μας, οι φίλες μας69

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α').

***Απαγορεύεται η αναπαραγωγή
οποιουδήποτε τμήματος αυτού του
βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα
(copyright), ή η χρήση του σε
οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή
άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.***

